

PROBLEMY WYDAWNICZE INŻYNIERII ROLNICZEJ

Rudolf Michałek, czł. rzecz. PAN

Katedra Inżynierii Rolniczej i Informatyki, Akademia Rolnicza w Krakowie

Streszczenie: Praca przedstawia aktualne problemy krajowego środowiska inżynierii rolniczej w zakresie upowszechnienia oryginalnych prac naukowo-badawczych. Dotyczy to zarówno wydawnictw krajowych jak i zagranicznych, ze szczególnym uwzględnieniem wydawnictw o wysokiej randze naukowej. Dokonana analiza poziomu naukowego tej dyscypliny nauki wskazuje na jej niedoskonałości, zarówno w skali krajowej jak i międzynarodowej głównie ze względu na niską kategorię wydawnictw, co ostatecznie rzutuje na parametryczną ocenę wszystkich krajowych ośrodków naukowych z branży inżynierii rolniczej.

Słowa kluczowe: nauka, upowszechnianie, wydawnictwo, kategoria

Postawienie problemu i sformułowanie celu pracy

Dokonywane często w ostatnich latach analizy poziomu naukowego krajowego środowiska inżynierii rolniczej wskazują, iż pod względem ilościowym i jakościowym dyscyplina nasza utrzymuje stosunkowo wysoki poziom [Haman 2003; Michałek 2004; Kowalski 2002; Michałek 2006; Szlachta 2004].

Jednak w ocenie parametrycznej poszczególnych ośrodków stosowanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego według ustalonych kryteriów, ostateczna klasyfikacja jest na ogół niska. Na wszystkie ocenione ośrodki krajowe, tylko jeden (Wydział Agrotechnologii Akademii Rolniczej w Krakowie) uzyskał najwyższą kategorię 1. Pozostałe samodzielne ośrodki zostały wycenione w granicach 3–4. Korzystniej wypadły jednostki wchodzące w struktury większych wydziałów, uzyskując ocenę od 1–3. Decydującym kryterium w ocenie parametrycznej w odniesieniu do działalności naukowej była kategoria wydawnictw i bardzo zróżnicowana skala ich punktów. Faworyzowane są przede wszystkim wydawnictwa zagraniczne, obcojęzyczne o wysokim IF umieszczone na tzw. Liście Filadelfijskiej. Znacznie niżej notowane są wydawnictwa krajowe, zwłaszcza o niskim parametrze RIF [Dziennik Ustaw 2006].

Mając wiele zastrzeżeń merytorycznych do przyjętych kryteriów oceny, o których już wielokrotnie wspomniałem [Michałek 1996; Michałek 2002] w dążeniu do zwiększenia rangi krajowego środowiska inżynierii rolniczej należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę na upowszechnianie naszych osiągnięć naukowych w czasopiśmie o wysokiej randze, popartej wysoką oceną punktową. Ma to istotne znaczenie nie tylko przy ocenie poszczególnych ośrodków, ale także pojedynczych osób w ich indywidualnym rozwoju naukowym. Z przytoczonych względów, zarówno Komitet Techniki Rolniczej PAN jak i Polskie Towarzystwo Inżynierii Rolniczej podjęły w ostatnim czasie wiele przedsięwzięć

mających na celu podniesienie rangi naukowej krajowych wydawnictw z zakresu inżynierii rolniczej a równocześnie informację o możliwościach wydawania wartościowych prac w wydawnictwach zagranicznych [Michałek 2002]. Poszerzając dotychczasowy zakres działań informacyjnych za cel niniejszego opracowania przyjęto przedstawienie aktualnego stanu krajowych wydawnictw naukowych z zakresu inżynierii rolniczej wraz z imiennym składem rady programowej oraz komitetów redakcyjnych. Zakres pracy uwzględnia także wydawnictwa zagraniczne naszej branży o najwyższej randze punktowej, zamieszczane na Liście Filadelfijskiej, a także krajowe wydawnictwa o tematyce rolniczej, które drukują prace z zakresu inżynierii rolniczej.

Wydawnictwa Komitetu Techniki Rolniczej PAN

Komitet Techniki Rolniczej PAN (KTR PAN) wspólnie z Polskim Towarzystwem Inżynierii Rolniczej (PTIR) wydają trzy czasopisma naukowe:

1. Anglojęzyczne pt. „Annual Review of Agricultural Engineering”;
2. Inżynieria Rolnicza;
3. Problemy Inżynierii Rolniczej.

Dwa ostatnie są wydawane w języku polskim, ze streszczeniem w języku angielskim.

W tabeli 1 przedstawiono liczby wydanych zeszytów za ostatnie 4 lata, obejmujące okres 2004–2007.

Tabela 1. Liczba wydanych zeszytów czasopism KTR PAN

Table 1. The number of published booklets of the KTR PAN [Agricultural Technology Committee – Polish Academy of Science] journals

Lp.	Tytuł	Wydano w latach				Razem
		2004	2005	2006	2007	
1.	Annual Review of Agricultural Engineering	1	1	-	-	2
2.	Inżynieria Rolnicza	5	15	13	11	44
3.	Problemy Inżynierii Rolniczej	4	4	4	4	16

Analiza tej tabeli wskazuje, że w minionym okresie tylko dwukrotnie ukazał się zeszyt Annual Review Agricultural Engineering, natomiast najczęściej drukowano Inżynierię Rolniczą – 44 razy łącznie. Liczba wydawanych zeszytów tego czasopisma była konsekwencją liczby konferencji i sympozjów naukowych organizowanych przez różne krajowe ośrodki z inżynierii rolniczej pod wspólnym patronatem KTR PAN i PTIR.

Trzecim wydawnictwem Komitetu i Towarzystwa jest polskojęzyczny kwartalnik „Problemy Inżynierii Rolniczej” ukazujący się regularnie 4 razy w roku. Wszystkie trzy wymienione czasopisma są recenzowane, anglojęzyczne przez dwóch recenzentów, a dwa pozostałe przez jednego. W dążeniu do podniesienia poziomu naukowego tych wydawnictw w najbliższym czasie również te czasopisma wymagać będą podwójnej recenzji. Nad poziomem naukowym oraz kierunkiem rozwoju wszystkich trzech czasopism czuwa wspólna Rada Programowa, powoływana przez Komitet Techniki Rolniczej PAN.

Po ostatnich wyborach powołana Rada pracuje w składzie, przedstawionym poniżej:

Rada Programowa Wydawnictw KTR PAN

czł. rzecz. PAN prof. dr hab. inż. Janusz Haman	- przewodniczący
czł. rzecz. PAN prof. dr hab. inż. Rudolf Michałek	- wiceprzewodniczący
prof. dr hab. inż. Małgorzata Bzowska-Bakalarz	
prof. dr hab. inż. Jan B. Dawidowski	
prof. dr hab. inż. Stanisław Pabis	
prof. dr hab. inż. Tadeusz Rawa	
prof. dr hab. inż. Józef Szlachta	
prof. dr hab. inż. Jerzy Weres	
prof. dr hab. inż. Zdzisław Wójcicki	

Członkowie zagraniczni

prof. Gerad Wiliam Isaacs (USA)	-czł. zagr. PAN
prof. Stefan Cenkowski (Kanada)	
prof. Jürgen Hahn (Niemcy)	
prof. Radomir Adamovsky (Rep. Czeska)	
prof. Oleg Sidorczuk (Ukraina)	

Są wśród niej zarówno przedstawiciele krajowych ośrodków jak i goście z zagranicy. Każde z czasopism ma własny komitet redakcyjny. W obecnej kadencji składy osobowe tych komitetów przedstawiają się następująco:

Komitet Redakcyjny *Annual Review of Agricultural Engineering*

prof. dr hab. inż. Jan Pawlak	- redaktor naczelny
czł. rzecz. PAN Janusz Haman	
czł. rzecz. PAN Rudolf Michałek	
prof. dr hab. inż. Ryszard Hołownicki	
prof. dr hab. inż. Aleksander Szeptycki	
dr hab. inż. Sławomir Kurpaska, prof. AR	- sekretarz

Komitet Redakcyjny *Inżynierii Rolniczej*

czł. rzecz. PAN Rudolf Michałek	- redaktor naczelny
czł. rzecz. PAN Janusz Haman	
prof. dr hab. inż. Janusz Laskowski	
dr inż. Maciej Kuboń	- sekretarz

Komitet redakcyjny *Problemy Inżynierii Rolniczej*

prof. dr hab. inż. Zdzisław Wójcicki	- redaktor naczelny
czł. rzecz. PAN Rudolf Michałek	
prof. dr hab. inż. Ryszard Hołownicki	
prof. dr hab. inż. Czesław Waszkiewicz	
dr inż. Andrzej Seliga	- sekretarz

Zarówno Rada jak i poszczególne Komitety realizują wspólne zasady wydawnicze ustalone przez Prezydium i Wydział V PAN. Czuwają także nad poziomem naukowym oraz zakresem merytorycznym publikowanych artykułów. Wszystkie przyjęte kryteria

i wymogi podawane są na bieżąco w wydawanych zeszytach. O przyjęciu do druku decyduje wstępne zakwalifikowanie przez komitet redakcyjny oraz recenzje wydawnicze wykonane przez odpowiedniego specjalistę na zlecenie tego komitetu. Recenzent może zakwalifikować prace do druku bez żadnych poprawek, może ją odrzucić, wreszcie może wskazać na dokonanie zmian, jako warunku dopuszczenia do druku. Naniesienie wskazanych poprawek sprawdza ostatecznie komitet redakcyjny i dopuszcza, bądź odrzuca pracę. Poza oceną merytoryczną komitet dokonuje także korekt redakcyjnych i językowych.

Inne wydawnictwa z domeny inżynierii rolniczej

Poza czasopismami objętymi bezpośrednim patronatem Komitetu Techniki Rolniczej PAN i Polskiego Towarzystwa Inżynierii Rolniczej istnieje także szereg innych możliwości upowszechniania artykułów naukowych z domeny inżynierii rolniczej. W pierwszej kolejności należy wymienić także wydawnictwa PAN ale o zakresie bardziej ogólnym, dotyczącym problematyki całego rolnictwa a nawet kompleksu gospodarki żywnościowej. Należą do nich: „Postępy Nauk Rolniczych” oraz „Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych”. Drukują one oryginalne wyniki badań ze wszystkich dyscyplin wchodzących w zakres dziedziny nauk rolniczych. Szczegółowe wymogi redakcyjne zamieszczone są we wszystkich zeszytach tych czasopism. Wykonawcy prac na styku inżynierii rolniczej i agronomii – agrofizyki mogą upowszechnić rezultaty swoich badań w dwóch wydawnictwach Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie. Są to: „Acta Agrophysica” oraz „International Agrophysics”. Również te wydawnictwa we wszystkich wydawanych zeszytach podają szczegółowe warunki przyjmowania i wydawania publikacji naukowych.

Poza wydawnictwami objętymi bezpośrednim nadzorem PAN działalność upowszechnieniową osiągnięć naukowych prowadzą także dwa czasopisma ogólnopolskie. Pierwsze z nich upowszechnia prace w wersji elektronicznej ze wszystkich dyscyplin nauk rolniczych, jest to: „Elektronic Journal of Polish Agricultural Universities”. Inżynierii Rolniczej poświęcona jest specjalna seria. Drugie czasopismo obejmuje także całość nauk rolniczych a inżynierii rolniczej poświęcona jest seria pt. „Acta Scientiarum Poloniarum – Technika Agraria”. Oba przedstawione wydawnictwa stanowią krajowe forum wydawnicze wszystkich uczelni rolniczych. Poszczególne jednak uczelnie zachowały własne wydawnictwa, w których drukowane są m.in. prace naukowe, w tym niestety prace habilitacyjne. Taka forma wydawania rozpraw habilitacyjnych, powszechnie uznaje się za niespełniającą warunków upowszechnienia. Na oddzielne potraktowanie w ocenie wydawnictw naukowych zasługują czasopisma zagraniczne, o najwyższej randze naukowej, wynikającej z wysokiego indexu cytowań (IF) i umieszczone na tzw. Liście Filadelfijskiej. Z omówionych wcześniej czasopism krajowych z zakresu inżynierii rolniczej, żadne, niestety nie znajdują się na tej liście. Inżynieria rolnicza, jako stosunkowo młoda dyscyplina nauk, o charakterze interdyscyplinarnym, ma też bardzo nieliczne wydawnictwa zakwalifikowane do tej listy. Aktualnie są to:

- Biosystems Engineering,
- Transactions of the ASAE,
- Canadian Agricultural Engineering.

Mały zakres wydawnictw jak i wysokie wymagania, zarówno redakcyjne, językowe jak i merytoryczne w dużym stopniu utrudniają naszym przedstawicielom dostęp do publikowania w tych czasopismach. Uwzględniając jednak międzynarodowy charakter nauki jak również pokazywanie polskich osiągnięć w skali światowej, wymagać będzie wzrost udziału naszych naukowców w tych wydawnictwach. Trzeba robić także wysiłki w kierunku wprowadzenia, przynajmniej jednego z naszych wydawnictw z inżynierii rolniczej na tę prestiżową listę wydawnictw naukowych. Takie zadanie należy postawić przed Komitetem Techniki Rolniczej w najbliższej kadencji. Podejmując to wyzwanie trzeba dokładnie poznać kryteria i wymagania stawiane czasopismom wchodzącym na prestiżową listę.

Kryteria oceny czasopism naukowych

Szczegółowe kryteria uwzględnione w klasyfikacji czasopism naukowych przedstawione są w wytycznych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, będących składnikiem rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczenia środków finansowych na naukę [Dziennik ustaw NR 161, poz. 1359]. Kryteria określające parametryczną ocenę czasopism przedstawiono poniżej:

Ocena parametryczna czasopism naukowych

Parametry oceny:

– RIF większy od 0,1	1,5 pkt.
– wydawcą lub patronem jest niekomercyjna instytucja naukowa lub towarzystwo naukowe o zasięgu co najmniej krajowym	1,0 pkt.
– streszczenie wszystkich publikacji w języku kongresowym	0,5 pkt.
– ponad 70% publikacji w języku kongresowym	0,5 pkt.
– strona internetowa z dostępem do streszczeń	0,5 pkt.
– strona internetowa z dostępem pełnych tekstów	0,5 pkt.
– wydawane jako kwartalnik lub częściej	0,5 pkt.
– nakład każdego zeszytu większy niż 50*	0,5 pkt.
Suma	6,0 pkt.

Wśród zamieszonych tam parametrów bliższego wyjaśnienia wymaga współczynnik RIF. Oznacza on realny współczynnik wpływu (impect faktor – IF), wskazujący na liczbę cytowań wykazanych w bazie Science Citation Index Expnded. Liczą się wyłącznie cytowania w czasopismach będących na liście tej bazy. Właśnie ten współczynnik RIF, stanowi podstawową barierą w uzyskaniu wysokiej parametrycznej oceny czasopism krajowych. Szczegółowa analiza wszystkich uwzględnionych przy wycenie kryteriów budzi wiele uwag i zastrzeżeń. Chodzi przede wszystkim o fakt, że żaden z parametrów oceny nie uwzględnia poziomu merytorycznego drukowanych artykułów. Niezależnie od krytycznej oceny przedstawionych kryteriów, Rada Programowa Wydawnictw KTR PAN podjęła szereg inicjatyw dla podniesienia parametrycznej oceny naszych czasopism. Wyrażam przekonanie, iż poskutkują one w systematycznym podniesieniu rangi naszych wydawnictw co rzutować będzie na ostateczne efekty parametrycznej oceny całej inżynierii rolniczej a także wszystkich krajowych ośrodków reprezentujących tę dyscyplinę nauki.

Wnioski

Przeprowadzona analiza możliwości wydawniczych w zakresie inżynierii rolniczej wykazała, że istnieją duże dysproporcje w tym względzie pomiędzy rynkiem krajowym i zagranicznym. Wydawnictw krajowych jest stosunkowo dużo, ale w większości o niskiej randze punktowej. Bardzo ubogi natomiast jest zakres wydawnictw zagranicznych, gdyż na Liście Filadelfijskiej są tylko trzy czasopisma, wszystkie wysokopunktowane. Postuluje się pod adresem Komitetu Techniki Rolniczej PAN, aby w obecnej kadencji położyć szczególny akcent na podniesienie rangi naszych czasopism.

Bibliografia

- Haman J.** 2006. Od maszynoznawstwa do bioinżynierii, czyli 35-lecie Wydziału Inżynierii Rolniczej i AR w Lublinie. *Inżynieria Rolnicza* 5(80). s. 7-14.
- Haman J., Michałek R.** 2003. Quo venis quo vadis inżynierio rolnicza. *Inżynieria Rolnicza* 9(51). s. 29-38.
- Kowalski J.** 2006. Dorobek naukowy i organizacyjny krajowych ośrodków inżynierii rolniczej w latach 2000 do 2005. *Inżynieria Rolnicza* 11(86). s. 69-75.
- Michałek R.** 2002. Uwarunkowania naukowego awansu w inżynierii rolniczej. Monografia PTIR. s. 11-15.
- Michałek R.** 2006. Pozycja Inżynierii Rolniczej w strukturze nauki polskiej. *Inżynieria Rolnicza* 11(86). s. 15-22.
- Szlachta J.** 2004. Ocena dokonań w dyscyplinie Technika Rolnicza w latach 1994–2003. Maszynopis. UP Wrocław.

PUBLISHING PROBLEMS OF THE AGRICULTURAL ENGINEERING

Abstract. The paper presents current problems of Polish agricultural engineering environment regarding dissemination of original scientific and research works. This applies both to Polish and foreign publications, in particular taking into account publications of high scientific rank. Completed analysis of scientific level for this scientific discipline indicates its imperfections, both on Polish and international scale. This is mainly due to a low category of publications, which ultimately has an effect on parametric assessment of all scientific centres in Polish agricultural engineering sector.

Key words: science, dissemination, publication, category

Adres do korespondencji:

Rudolf Michałek; e-mail: rmichalek@ar.krakow.pl
Katedra Inżynierii Rolniczej i Informatyki
Akademia Rolnicza w Krakowie
ul. Balicka 116B
30-149 Kraków